

ji zdaj, kakor kaže, spodmaknila tla. Lahko bi bil pustil brez pohujšanja take oblike, kakor so: Sava zvirā (namesto siniceze: Sava izvira), zguba (za izgubo), jih je vjel, in pa seveda prašat (namesto vprašat), kar je tako enkrat (41) ostalo, kakor je ohranila oblika ktir (8) še nekaj stare patine, ki je preveč pravilni kater in kter (8, 9) ne more imeti.

Opombe so zelo skrbne in natančne, kakor smo to videli že pri Linhartu. Dodal bi lahko razlago, da pomeni polnoč (10) sever, popravil pri Iliriji oživljeni, da takrat ni bil urednik T \acute{e} l \acute{e} grapha Nodier, ampak Benincasa, povedal še, če se da, seveda, kaj je okust in stren (68), da je bavec (89) bavbav, lesc \acute{e} (109) pa droben les.

Lino Legiša

ADLEŠIČ, SVET SVETLOBE IN BARV

Jezik je neločljiva prvina umetniškega pisanja. Marsikateremu literarnemu delu (ne glede na snov ali vsebino) pomaga živeti ali prezgodaj umreti. Pri strokovnem spisu ima jezik seveda drugačno nalogo in vlogo. Namesto umetniške žlahtnosti naj prispeva nazornost, vseobsežnost, natančnost. Od tod mirnejši tok stavkov, brez čustvenih posebnosti in literarnega lišpa. Komur je pa dan čut za pravo mero in umetniško žlahtnost, seveda lahko tudi suho strokovno pisanje bogatí z osebnim literarnim slogom in ga s tem povzdiguje celo med umetniško prozo (esej).

O jeziku Adlešičevega Sveta svetlobe in barv (Mladinska knjiga 1957, 697 slik, med njimi 42 na barvnih prilogah, strani 576 velikega formata) bo moral bralec reči, da je skrben in prizadeven, vendar nekam trd, netekoč, preveč samostalniški, tu in tam premalo naraven in preprost, kar ga odmika od idealne klasične zrelosti, ki si je želimo od sodobne knjige in zlasti še od strokovno tako pomembnega dela. Odkrito namreč priznam, da sem neobgljen strmel nad piščevo strokovno podkovanostjo in vsestranskostjo. Svet svetlobe in barv se po svoji pomembnosti in deloma tudi jezikovni zahtevnosti postavlja na lanskem poljudnoznanstvenem knjižnem trgu ob stran Černičevemu Zdravstvenemu besednjaku in ga v nečem celo prekaša. Tam zakladnica besed z obsežnega življenjskega in strokovnega področja — tu sicer manjše in jezikovno že bolj obdelano območje, a zato besedni zaklad takoj tudi prizkušen. In to ni malo. Marsikatera beseda je sama zase ali v družbi svojih sorodnic kar lepa in zveneča, a deni jo iz besednjaka v življenje, pa je slabokrvna in bleda ali brez potrebe bahata in pri tem prazna.

V Adlešičevi knjigi je slabih terminov razmeroma malo, ker se jim je avtor (laže kot Černič) izognil s tem, da je marsikak izraz kratko in malo samo opisal. Na splošno ni šel v iskanost, narejenost in prisiljenost. Kljub temu mi v prvi polovici knjige niso všeč izrazi: natovarjanje nihanj, planvzoredna ploščica, ar-lečje, ar-obloga, ar-plast, K-serija, L-črta, L-plast, K-plast itd. Škoda se mi zdi, da je avtor premalo pazil na enotnost izrazov. Ne le pri terminih, tudi sicer se vrstijo domala v istem stavku pravilne in napačne, take in drugačne oblike, na primer: marmorja in marmora, fosforji in fosfori, lumna in lumena, Sonce in sonce, spektruma in spektra, prostoren in prostorski, proučevati in preučevati, propuščati in prepuščati, ultrakratek in ultra kratek, razvideti iz slike in razvideti s slike, odbijati se s šipe in odbijati se od šipe itd.

Veliko doslednejši je v pisavi nekaterih sicer pravilnih, a deloma zastarelih besed in za posamezne pojme nepotrebnih izposojenk. In ker je takih besed vse polno in jih bralec srečuje tako rekoč v vsaki drugi vrsti, ga nehotе spominjajo predvojne jugoslovānščine in časnikarščine. Nič nimam zoper izposojenke, a naj ne bo njihova naloga le to, da izpodrivajo dobre domače besede, temveč naj popolnjujejo morebitne vrzeli v izrazoslovju.

Za tako lepo izdano knjigo je tudi preveč spregledanih grafičnih napak (na vsaki strani vsaj po ena) in slovničnih spodrsjlajev, na primer: Oglejmo si zdaj krivulji, ki jih narišeta pisali dveh drugo poleg drugega nihajočih mas (19). V zrcalu, ki je obrnjen proti sovražniku (30). Izvor znakov ni težko pojasniti (32). Potopimo »prozorno« stekleno palico v ksilol ali bencol, ki imata obedve isti lomni količnik kakor steklo (44). Med dvema sosednjima zo-

bema (61). Izšolane geometre obrnjene slike ne motijo (109). Najmanj občutljivi so zamorci, ki zbole desetkrat teže na sončarici ko belopolti ljudje. Ker prehaja očem nevidno ultravijoličasto žarkovje deloma v oko, more povzročiti težke okvare na mrežnici. Spričo tega je nujno, da zaščitimo naš najpomembnejši čutni organ pred tem žarkovjem (198). Sevé mora vstopiti rentgenski žarek v prizmo tako, da se komaj dotakne njegovega roba (215). Sprosté čuda jake eksplozije zvezd tipa supernove (223).

Najznačilnejši za Svet svetlobe in barv je pa slog, ki je vse prej ko preprost. Samo nekaj zgledov: Opazovanja pojavov vsakdanjega življenja nas često vodijo do natovarjanja nihanj (19), ko je avtor hotel povedati samo, da tudi v vsakdanjem življenju lahko vidimo natovorjeno nihanje. Ali: Ako proizvajamo skupek vodnih valov v kadi na ta način, da usmerimo izmenično se potapljaóo palico poševno glede na odbijajoóo steno, doženemo, da se odbija valovanje po obéeznanem odbojnem zakonu (26). Od Aristotela opisani pojav nam prav očividno pojasni od znamenitega umetnika in učenjaka Leonarda da Vinci izumljena »temna kamera« (27). Proučevanje življenjepisov znamenitih odkriteljev in izumiteljev nam često posreduje, da so si mnogi izmed njih pridobili veliko slavo z odkritji ali izumi (43). Z njim je pričel neumorno delati, hkrati pa, kolikor je bilo le moóti, študirati in raziskavati. Ker je študij in raziskave vršil vseskozi v delavnici, ga smemo prišteti med pionirje industrijskih znanstvenikov (55). Izredno kulturno delo je izvršilo steklo na področju optike (68). Pri izdelavi leó iz umetnih tvoriv ne bi motili izredno težki pogoji pri brušenju nesferičnih ploskev (70). Pri tem pomaga v primernih zaporedjih se vršeóe trepetanje trepalnic (79). Atomi žvepla, ki so na gradnji želatíne bistveno udeleženi (114). Ta razlaga je v letih okoli prve svetovne vojne peljala do izredno zanimive arhitekture atoma (134). Pri optičnih mrežah, vrezanih na rahlo konkavno zrcalno ploskev, je zato, ker združi te vrste zrcalo žarke, leóa sevé odveó (168). Izredno znaóilen je stavek: »Preden nameravamo podrobneje podati razlago polarizacije« (176), ko bi bilo v tem in še mnogo drugih podobnih stavkih lepše: »Preden razložimo polarizacijo«. Óe je slog preprost, gladek in tekoó, se bralcu ni treba izórpavati z razreševanjem stavónih rebusov, temveó lahko porabi vso umsko moó za poglobljanje v stroko. Adlešičev slog je le prerad nejasen in preveó zamotan, na primer: Ker vsebuje osnosimetrióno elektrióno ali magnetno polje svetlobnim leóam podobno lastnost, da združuje skozi toóke zelo tankih preparatov prodirajoóe »elektronske žarke« v toóke poveóane slike, nam »elektrooptične leóe« izvršujejo v »elektronskem« mikroskopu dejavnost običajnih leó v »optičnem« (248). Takih stavkov je vse polno, tako da bistveno otežujejo razumevanje knjige in ustvarjajo vtis preveó uóenega, abstraktnega pisanja.

Profesor Miroslav Adlešič ima óudovite naóрте, kakor jih deloma odkrivata naslov nove zbirke pri Mladinski knjigi »Svet žive fizike...« in obljuba, da bo skoraj že izšla druga knjiga te zbirke, namreó Svet zvoka in glasbe. Óe jih do kraja uresnióti, bo slovenska poljudnoznanstvena knjiga obogatena za obširno leksikografsko delo, za kakršno nas bodo lahko zavidali tudi veliki narodi. In sicer s področja, ki je tako živo sodobno in pri tem tako brez meja, spričo vedno novih izumov in odkritij pa še tako neodkrito, da je redék znanstvenik, ki ga more suvereno vsega zajeti. In... redka založba, ki je pripravljena finanóno toliko tvegati. Zato naj bodo te jezikovne pripombe spodbuda, da se bodo prihodnje knjige iz zbirke Svet žive fizike... tudi jezikovno kosale s svojo strokovno dognanostjo in zgledno opremo. *Janko Moder*

DVA ZVEZKA KONDORJA

Juróič-Kersnik, Rokovnjaói. Ljubljana, Mladinska knjiga 1956 (Knjižnica Kondor 8); Juróič, Jurij Kozjak. Ljubljana, Mladinska knjiga 1957 (Knjižnica Kondor 11).

Zdi se, da je skrb za domaóe branje v srednji šoli spet v pravem tiru. Brez prevelike naglice, a vendar vztrajno in naórtno izhajajo dela domaóih in tujih avtorjev v zbirki »Knjižnica Kondor«, ki jo izdaja Mladinska knjiga v Ljubljani. Urednik Uroš Kraigher je izdelal smotrni program, poiskal vestne